

Natuurbeheerplan

Vuurkouter

(Temse)

Aanvraag
2021

auteur: Thomas Sebrechts
in nauwe samenwerking met het beheerteam

Coxiestraat 11 – 2800 Mechelen
Tel: 015-29 72 20 – fax: 015-42 49 21
Info@natuurpunt.be – www.natuurpunt.be

Inhoudsopgave

1	Administratieve gegevens	6
1.1	Naam natuurgebied	6
1.2	Verkenningnota	6
1.3	Deelnemende percelen.....	6
1.4	Doelmatigheidstoets.....	6
1.5	Naam en adres van de beheerder	7
1.6	Aanvullende situering van het ruimer globaal kader	7
1.6.1	Biologische waarderingskaart	7
1.6.2	Afbakening VEN.....	8
1.6.3	Ruimtelijke bestemming	8
1.6.4	Onroerend erfgoed	8
1.6.5	Habitatrichtlijngebied.....	8
1.6.6	Vogelrichtlijngebied	8
1.6.7	Europese projecten	8
1.6.8	Soortenbeschermingsprogramma's	8
1.6.9	Natuurrichtplan	8
1.6.10	Landinrichtingsproject	8
1.6.11	Natuurinrichtingsproject.....	9
1.6.12	Ruilverkaveling.....	9
1.6.13	Ruimtelijke structuurplannen	9
1.6.14	Andere beschermingsmaatregelen.....	10
2	Inventarisatie.....	10
2.1	Abiotiek en gebiedshistoriek	10
2.1.1	Geologie en reliëf	10
2.1.2	Bodem	10
2.1.3	Hydrologie - hydrografie	10
2.1.4	Landschapshistoriek	11
2.2	Biotische gegevens voor het ruimer globaal kader	11
2.2.1	Vegetatiegegevens	11
2.2.2	Faunagegegevens.....	12
2.3	Beheereenheden, standaardfiches en kwaliteitsfiches	13
3	Beheervisie en -doelstellingen	14
3.1	Beheervisie voor het ruimer globaal kader	14
3.1.1	Ecologische doelstelling	14
3.1.2	Economische functie	17
3.1.3	Sociale functie	17
3.1.4	Doelstellingen onroerend erfgoed.....	18
3.1.5	Toetsing doelstellingen in functie van beschermingsstatuut	18
3.2	Beheerdoelstellingen voor de deelnemende terreinen	18
3.2.1	Ecologische functie.....	18
3.2.2	Economische functie	19
3.2.3	Sociale functie	19
4	Beheermaatregelen	20
4.1	Beheermaatregelen, beschrijving op ruimer globaal kader	20
4.1.1	Eenmalige maatregelen	20

4.1.2	Terugkerende maatregelen.....	20
4.2	Beheermaatregelen, beschrijving op beheereenheden	21
4.3	Soortgericht beheer fauna en flora	22
4.3.1	Dieren van structuurrijke graslanden in kleinschalig landschap.....	22
4.3.2	Dieren van natte, structuurrijke graslanden, ruigtes en grote zegge	22
4.3.3	Dieren van lichtrijke bossen, mozaïeklandschappen, bosranden en zomen en dieren van structuurrijke gesloten bossen	22
4.3.4	Exoten.....	22
4.4	Afweging in functie van zorgplicht.....	23
4.5	Afweging in functie van vergunningen en ontheffingen	23
5	Opvolging.....	24
5.1	Opvolgen beheermaatregelen	24
5.2	Opvolging van de ecologische beheerdoelstellingen	24
5.2.1	Natuurstreefbeelden – vegetaties	24
5.2.2	Waterpeilen.....	24
5.2.3	Soorten	25
6	Bronnen	25

1 Administratieve gegevens

1.1 Naam natuurgebied

Vuurkouter

Bijlage 1.1.1: kaart ligging

Bijlage 1.1.2: kaart ruimer globaal kader

1.2 Verkenningsnota

De verkenningsnota voor Vuurkouter werd goedgekeurd op 03/08/2018 met registratienummer NBP-OV-18-0022

Bijlage 1.2.1: goedgekeurde verkenningsnota (pdf)

1.3 Deelnemende percelen

De deelnemende percelen worden opgesomd in bijlage 1.3.2.

De deelnemende percelen worden weergegeven op kaart 1.3.1.

De totale oppervlakte van dit natuurbeheerplan bedraagt: 1.9671 ha

Bijlage 1.3.1: kaart deelnemende percelen

Bijlage 1.3.2: deelnemende percelen

1.4 Doelmatigheidstoets

Natuurpunt Beheer vzw vraagt aan ANB om de doelmatigheidstoets voor alle gronden binnen het ruimer globaal kader van de goedgekeurde verkenningsnota uit te voeren.

1.5 Naam en adres van de beheerder

Het terrein wordt beheerd door:

Natuurpunt Beheer vzw
Coxiestraat 11
2800 Mechelen
Tel: 015-29 72 20
Algemeen mailadres: natuurbeheer@natuurpunt.be

De consultant verantwoordelijk voor dit dossier is:

Naam: Thomas Sebrechts
Tel: +32 15 29 27 99
Mailadres: thomas.sebrechts@natuurpunt.be

Beheerteam

Het natuurgebied wordt beheerd door het beheerteam voor het gebied. Het beheerteam heeft ook een verantwoordelijke. Hij is de contactpersoon voor dit gebied:

Arnold Moonen
Tel: 0477 98 06 65
Mailadres: arnoldmoonen1@gmail.com

1.6 Aanvullende situering van het ruimer globaal kader

De ruimtelijke bestemming van het globaal kader bestaat voor het grootste deel uit natuurgebied, een deel van de noordrand wordt aangeduid als agrarisch gebied, maar dit betreft in werkelijkheid bos/struweel. Er werd geen herbevestigd agrarisch gebied opgenomen binnen het globaal kader. Binnen het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan van Temse wordt de Vuurkouter erkend als ‘natuurlijk gebied van lokaal belang’.

Het globaal kader ligt ten noorden van de Lepelstraat in Temse en omvat een site waar vroeger klei ontgonnen werd, waardoor een eutrofe plas ontstaan is met bos- en struweelontwikkeling op de oevers. Lokaal is ook rietvegetatie aanwezig en soortenarme graslanden. De afbakening van dit globaal kader is essentieel voor de verdere ontwikkeling van de aanwezige natuurwaarden en het vastleggen van een groene stapsteen tussen het Schausselbroek en Kruikeke polders.

1.6.1 Biologische waarderingskaart

Het grootste deel van het globaal kader bestaat uit de eutrofe plas in de kleiputten met bos- en struweelontwikkeling op de oevers en lokaal ook rietvegetatie, aangeduid als ‘biologisch zeer waardevol’. Verder zijn er in het gebied heel wat populieren aanwezig, in bomenrijen of aanplanten met ondergroei van wilgen of struweel, aangeduid als ‘biologisch waardevol’. Het resterende deel is ‘biologisch minder waardevol’ en bestaat voornamelijk uit akkers en soortenarm grasland.

Bijlage 1.2.1: goedgekeurde verkenningsnota - biologische waarderingskaart (versie 2018)

1.6.2 Afbakening VEN

Niet van toepassing

1.6.3 Ruimtelijke bestemming

1.6.3.1 Gewestplanbestemming

Het globaal kader ligt nagenoeg volledig in natuurgebied. De noordelijke zijde ligt gedeeltelijk in agrarisch gebied, maar betreft in werkelijkheid een bosrand.

1.6.3.2 Bijzonder plan van aanleg (BPA)

Binnen het ruimer globaal kader zijn geen BPA's goedgekeurd.

1.6.3.3 Ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP)

Binnen het ruimer globaal kader zijn geen RUP's in onderzoek of goedgekeurd.

1.6.3.4 Herbevestigd agrarisch gebied

Binnen het ruimer globaal kader is geen herbevestigd agrarisch gebied opgenomen.

Bijlage 1.6.3.1: gewestplan

1.6.4 Onroerend erfgoed

1.6.4.1 Beschermd landschap, dorpszicht en monument

Niet van toepassing

1.6.4.2 Goedgekeurd landschapsrelict

Niet van toepassing

1.6.5 Habitatrichtlijngebied

Niet van toepassing

1.6.6 Vogelrichtlijngebied

Niet van toepassing

1.6.7 Europese projecten

Niet van toepassing

1.6.8 Soortenbeschermingsprogramma's

Niet van toepassing.

1.6.9 Natuurrichtplan

Niet van toepassing.

1.6.10 Landinrichtingsproject

Niet van toepassing

1.6.11 Natuurinrichtingsproject

Niet van toepassing.

1.6.12 Ruilverkaveling

Niet van toepassing.

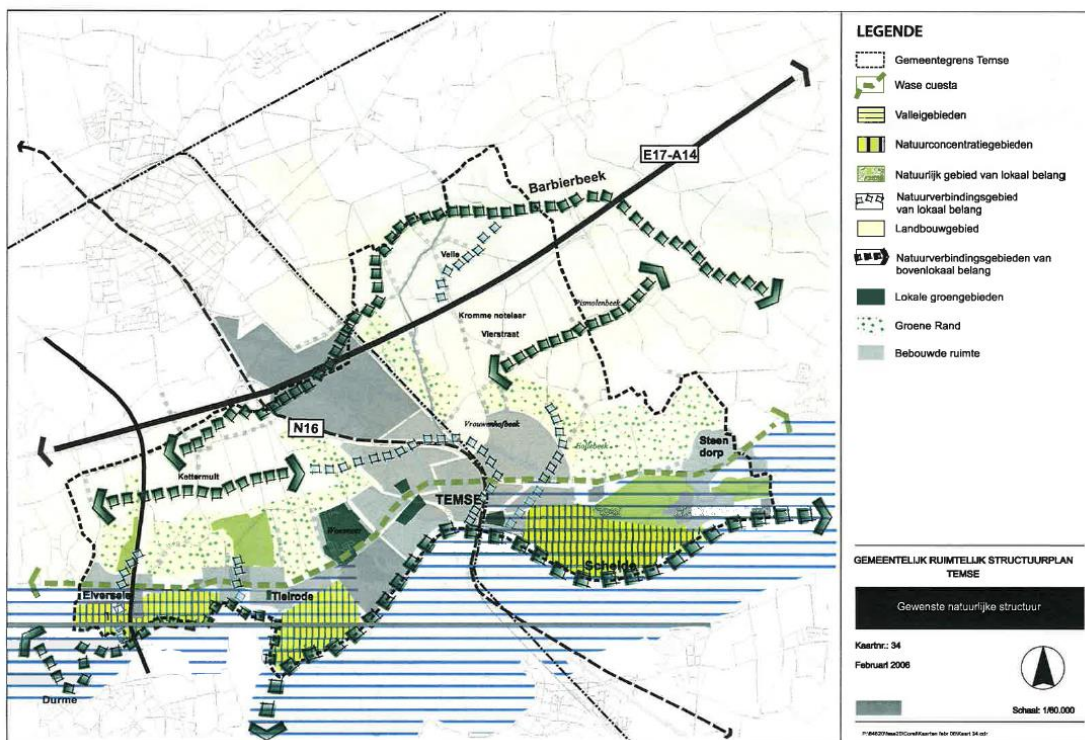
1.6.13 Ruimtelijke structuurplannen

Sinds mei 2007 beschikt de gemeente Temse over een goedgekeurd ruimtelijk structuurplan. Dit Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan zet het lokaal en bovenlokaal ruimtelijk beleid verder uiteen binnen de grotere kaders van het Ruimtelijk Structuurplan Oost-Vlaanderen en het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen.

Het GRS van Temse hanteert binnen de visie en doelstellingen voor de gewenste natuurlijke structuur de volgende relevante principes:

- Duurzame natuurlijke houding en ontwikkeling nastreven
- Vrijwaren van de Schelde- en Durmevalleien van nieuwe ontwikkelingen die de natuurwaarden aantasten
- Veilig stellen van de huidige en nieuwe natuurwaarden
- Versterken van de open natuurcorridor langsheen de Durme en de Schelde
- Maximale uitbouw van kleine landschapselementen
- Zoeken naar evenwicht en optimaliseren van verweving tussen verschillende functies

De Vuurkouter wordt binnen het GRS van Temse aangeduid als ‘natuurlijk gebied van lokaal belang’.

Gewenste natuurlijke structuur (bron: Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Temse, kaart 34)

1.6.14 Andere beschermingsmaatregelen

Niet van toepassing

2 Inventarisatie

2.1 Abiotiek en gebiedshistoriek

2.1.1 Geologie en reliëf

Het hoogste deel van de Vuurkouter is gelegen aan de noordzijde en is gesitueerd op de rand van de Cuesta van het Waasland, de westelijke verderzetting van de Cuesta van Boom, met een hoogte variërend tussen 15 en 20 meter TAW. Bovenop deze cuestarand ligt een relatief dunne laag van quartair zandleem die ongeveer 3 meter dik is. Onder deze bovenste laag bevindt zich de klei van Boom. Door de helling van de cuestarand en de historische ontginning van de diepe kleilaag ligt de rest van het gebied in zijn geheel ongeveer 10 meter lager.

2.1.2 Bodem

Bovenop de cuestarand bestaat de bodem uit droge, lemige zandgrond. Een aantal meter lager dagzoomt de Klei van Boom, die de ondergrond voor de rest van het gebied vormt. Door de historische kleiontginning is een grote, dieper gelegen depressie ontstaan waarin water zich verzameld heeft.

Bijlage 2.1.2: bodemkaart

2.1.3 Hydrologie - hydrografie

De hooggelegen cuestarand is droog (zandleem), de aanwezigheid van soorten zoals reuzenpaardenstaart doet vermoeden dat er ook in beperkte mate water aan de oppervlakte komt of kwel aanwezig is. Door dieper afgraven van de klei is een lager gelegen deel ontstaan waarin water zich verzamelt. In het verleden was dit problematisch omdat er geen specifieke afvoer richting de Schelde voorzien was. Hierdoor bleef water zich opstapelen tot het ongecontroleerd over de zuidelijke oevers liep en voor wateroverlast zorgde voornamelijk aan de Lepelstraat.

Momenteel is er een akkoord met Aquafin voor de aanleg van een overloop of open gracht aan de Gelaagstraat om een duurzame afwatering naar de Schelde te verzekeren. Hierdoor zal het waterpeil tot een stabielere niveau gebracht worden, waardoor de kans op wateroverlast veel kleiner wordt. De Vuurkouter zou mogelijk gebruikt worden als waterbuffer in noodsituaties, hiervoor wordt de vereiste gesteld dat er geen verontreinigd water in het gebied terecht mag komen (vuilwaterafvoer of overstort). Het onderhoud en de verdere aanleg van plaatselijke riolering zou dit moeten vermijden. Het niveau zou ook hoog genoeg gehouden worden om de natuurlijke waarde van het stilstaande water te bewaren.

Bijlage 2.1.3: hydrologie

2.1.4 Landschapshistoriek

De geschiedenis van steendorp is sterk gebonden aan de kleinijverheid. Volgens informatie uit de inventaris onroerend erfgoed (<https://id.erfgoed.net/themas/13945>) zijn er bronnen uit de 16de en 17de eeuw die reeds klei-exploitatie vermelden. Zo zouden er in 1571 al acht ‘gelagen’ geweest zijn waaruit klei werd gewonnen. Deze ontginning kwam in een stroomversnelling vanaf de 18de eeuw met in 1740 slechts dertien gelagen, maar in 1794 al drieënvijftig. In 1881 zijn er uiteindelijk een honderdtal steengelagen. Deze evolutie van de kleiontginning en het ontstaan van het huidige reliëf van de Vuurkouter is ook duidelijk terug te zien op historische kaarten. Op de kaart van Ferraris (1777) ligt de rand van de cuesta duidelijk zuidelijker, met akkers op de rug. Op de Vandermaelenkaart (1846-1854) worden de steenbakkerijen (‘briqueteries’) en gelagen duidelijk aangeduid. Op de basiskaarten van het Nationaal Geografisch Instituut is de groei in omvang goed te zien (1873) en kan waargenomen worden hoe de rand van de cuesta afgegraven werd tot de ligging die we nu kunnen waarnemen in het hedendaagse reliëf (1904).

Bijlage 2.1.4.1: Ferrariskaart (1777)

Bijlage 2.1.4.2: topografische kaart Vandermaelen (1846-1854)

Bijlage 2.1.4.3: topografische kaart 1873

Bijlage 2.1.4.4: topografische kaart 1904

2.2 Biotische gegevens voor het ruimer globaal kader

2.2.1 Vegetatiegegevens

De Vuurkouter bestaat voornamelijk uit een eutrofe plas met bos- en struweelontwikkeling op de oevers. Lokaal is ook rietvegetatie aanwezig. Op de helling van de cuestarand heeft zich een eikenbos ontwikkeld. Daarnaast zijn er een aantal graslanden aanwezig, de meeste relatief soortenarm. Binnen het gebied zijn ook enkele akkers in landbouwgebruik aanwezig. Volgende natuurtypes komen momenteel binnen het ruimer globaal kader voor:

2.2.1.1 Stilstaande wateren

eutrofe plas met slibrijke bodem - ae, aev

Open water beslaat de grootste oppervlakte van de Vuurkouter. De oevers bestaan voornamelijk uit bosontwikkeling en sterk verruigde delen, maar lokaal is ook rietvegetatie en wilgenstruweel aanwezig. Als watervegetatie zijn onder andere aarvederkruid en grof hoornblad terug te vinden.

2.2.1.2 Graslanden

soortenarm permanent cultuurgrasland – hp

Graslandvegetaties zijn beperkt tot een klein aantal percelen en liggen voornamelijk op voormalige akkers of kapvlakten van populier. Ze worden voornamelijk getypeerd door de grassenmix van graslandfase 1 en akker- of ruigtesoorten.

2.2.1.3 Struwelen

vochtig wilgenstruweel op voedselrijke bodem - sf

Delen van de oevers hebben zich ontwikkeld tot wilgenstruweel. Door de nabijheid van akkers in landbouwgebruik treedt hier vaak verruiging op met braam en brandnetel. In de kruidlaag zijn onder andere bitterzoet, gele lis, grote kattenstaart, ijle zegge, moerasspirea, watermunt en wolfspoot terug te vinden.

2.2.1.4 Vallei- en moerasbossen

populierenaanplant op vochtige ondergrond met elzen- en wilgenondergroei - lhb

De vochtige bossen binnen het gebied bestaan vooral uit verouderde aanplanten van populier. Op de percelen waar zich opslag van wilgen en zwarte els ontwikkeld heeft is er potentieel voor een spontane omzetting naar alluviale bossen (91E0_vn) door het afsterven van de populieren.

2.2.1.5 Eiken- en beukenbossen

gemengd loofhout - gml

Het droge deel van de cuestarand en de steile helling zijn begroeid met loofbos. Voornamelijk ruwe berk en zomereik zijn dominant in de bomenlaag, met hier en daar een verouderde populier op de lagere delen van de helling. Verder bestaan de boom- en kruidlaag uit hazelaar, tamme kastanje, wilde lijsterbes, gewone vlier en éénstijlige meidoorn.

De aanwezigheid van reuzenpaardenstaart in de kruidlaag duidt op de aanwezigheid van kwel of uitstromend grondwater op de cuestarand.

2.2.1.6 Overige bossen en aanplanten

Populierenaanplant, populierenaanplant op vochtige grond met ruderaal ondergroei, bomenrijen met dominantie van populier - ls, lhi, kbp

Op de vochtige delen van het gebied zijn vaak aanplanten van populier aanwezig, zowel als bomenrij als perceelsdekkend.

2.2.1.7 Akkers

akkers - Bl

Binnen het gebied zijn nog enkele akkers in landbouwgebruik. De grenzen met het open water bestaan meestal uit ruigte of bomenrijen met populier.

Bijlage 2.2.1: actuele vegetatie

Bijlage 2.2.2: habitatkaart

2.2.2 Faunagegevens

Voor de faunistische overzichten werd voornamelijk gebruik gemaakt van het dataportaal <http://waarnemingen.be/>, aangevuld met gegevens afkomstig van het beheerteam.

2.2.2.1 Zoogdieren

Volgende grotere zoogdieren komen met zekerheid voor in het gebied: steenmarter, ree, bunzing, egel, rode eekhoorn, konijn, mol en haas. Van de muizenfauna werden enkel huisspitsmuis en gewone bosmuis met zekerheid waargenomen.

Van de vleermuizenfauna werd de aanwezigheid van o.a. watervleermuis en gewone dwergvleermuis vastgesteld in het nabijgelegen fort, vermoedelijk zijn deze soorten ook aanwezig in het natuurgebied.

2.2.2.2 Vogels

De Vuurkouter is belangrijk als broedgebied voor een kolonie kokmeeuw, visdief en vermoedelijk ook zwartkopmeeuw. Volgende vogelsoorten werden ook waargenomen binnen het gebied: groene specht, kleine en grote bonte specht, boomvalk, buizerd, wielewaal, ijsvogel, koekoek, nachtegaal, boomklever, matkop, cetti's zanger, kleine karekiet, bosrietzanger, witte kwikstaart, wilde eend, kuifeend, krakeend, wintertaling en grote zilverreiger.

2.2.2.3 Amfibieën

Geen actuele gegevens

2.2.2.4 Reptielen

Geen actuele gegevens

2.2.2.5 Vissen

Geen actuele gegevens

2.2.2.6 Ongewervelden

Volgende noemenswaardige soorten werden waargenomen binnen de Vuurkouter:

vlinders: zwart weeskind, oranje zandoogje

libellen: bruine winterjuffer, vuurlibel, plasrombout, gaffelwaterjuffer, azuurwaterjuffer, blauwe breedscheenjuffer, zuidelijke keizerlibel

sprinkhanen: struiksprinkhaan, bramensprinkhaan, zuidelijke boomsprinkhaan

andere ongewervelden: berkensigarenmaker, zwartkopvuurkever

2.3 Beheereenheden, standaardfiches en kwaliteitsfiches

Het natuurgebied Vuurkouter werd ingedeeld in beheereenheden. Dit zijn terreinen waarvoor een specifiek beheer en specifiek natuurstreefbeeld werd bepaald en die een specifieke naamgeving gekregen heeft. De naamgeving van deze beheereenheden wordt verder gebruikt in de beschrijving van de uit te voeren beheervormen.

Voor elk van die beheereenheden (clusters van gelijkaardige beheereenheden) werd een standaardfiche opgesteld. Voor de aanwezige habitattypes en rbb's (hier enkel rbbsf) wordt een kwaliteitsbeoordeling meegegeven.

De ingevulde standaardfiches en kwaliteitsfiches zijn bijgevoegd als aparte bundel naast dit dossier.

Bijlage 2.3.1: beheereenheden

Bijlage 2.3.2: actueel natuurtype

Bijlage 2.3.3: habitatkaart

Bijlage 2.3.4: standaardfiches

Bijlage 2.3.5: kwaliteitsfiche

3 Beheervisie en -doelstellingen

3.1 Beheervisie voor het ruimer globaal kader

Ontwikkelen van een nieuw waardevol natuurgebied met karakteristieke natuur voor de Scheldevallei. Behoud en ontwikkeling van de kwaliteit van het open water in de Vuurkouter. Ontwikkelen van kwaliteitsvolle alluviale en eikenbossen, wilgenstruweel, rietvegetatie en mesofiele hooilanden rondom de waterplas. Het gebied zou hierbij omgevormd worden naar een groene stapsteen die de verbinding tussen Schausselbroek en Kruibeke polders versterkt.

3.1.1 Ecologische doelstelling

3.1.1.1 Landschapsvisie

3.0_O open landschap water en moerassen

Open landschap met voornamelijk voedselrijk open water met rijke waterplantvegetatie, plaatselijk komen oevers met rietland voor. Het waterpeil is afgesteld op de gewenste natuurdoelen, sterke schommelingen zijn beperkt.

Doelvegetaties

- 3150 voedselrijke gebufferde wateren met rijke waterplantvegetatie
- rbbmr rietland

Doelsoorten

gevlekte witsnuitlibel, vroege glazenmaker, variabele waterjuffer, gaffelwaterjuffer, glassnijder, snoek, dodaars, zomertaling, slobend, geoorde fuut, bosrietzanger, dwergmuis, sprinkhaanzanger

Belangrijkste beheervormen en -trajecten

- herstel hydrologie
- maaien riet
- ruimen bij significante verlanding

6.0_H halfopen landschap graslanden

Halfopen landschap met voornamelijk graslandtypes, plaatselijk komen houtkanten, bomenrijen, struwelen of bramenkoepels voor. Dit zijn belangrijke structurelementen in het landschap en zorgen voor voldoende voedsel- en schuilmogelijkheden voor fauna.

Doelvegetaties

- rbbhu mesofiel hooiland
- rbbkam kamgrasland
- rbbhc dotterbloemgrasland
- 6510_hu soortenrijk glanshavergrasland
- rbbmc grote zeggenvegetaties
- rbbmr rietland

Doelsoorten

grasmus, paapje, haas, argusvlinder, oranje zandoogje, geelgors, vleermuizen, roodborsttapuit, gouden tor, braamsluiper

Belangrijkste beheervormen en -trajecten

- omvormen productief naar soortenrijk grasland
- maaibeheer
- onderhoud kleine landschapselementen

9.0_G gesloten landschap bossen

Behoud en ontwikkeling van waardevol wilgenstruweel, ontwikkeling van habitatwaardige zure eikenbossen en alluviale elzenbossen. Lokaal bosuitbreiding door spontane verbossing. Plaatselijk verwijderen of ringen van populieren om de ontwikkeling van inheems loofhout te bevorderen. Bladval en beschaduwing op de oevers van het open water wordt bijgestuurd met hakhoutbeheer.

Doelvegetaties

- rbbfsf wilgenstruweel op voedselrijke bodem
- 91E0_vn nitrofiel alluviaal elzenbos
- 9120 zuur eikenbos

Doelsoorten

Spaanse vlag, grote weerschijnvlinder, keizersmantel, kleine ijsvogelvlinder, eikenpage, gekraagde roodstaart, bonte vliegenvanger, goudvink, gouden tor, middelste bonte specht, wespandief, zwarte specht, havik, appelvink, fluitier, glanskop, goudvink, boomklever, houtsnip, matkop, nachtegaal, wielewaal, gewone bronlibel, vleermuizen

Belangrijkste beheervormen en -trajecten

- ontwikkelen van natuurlijk bos (spontane bosontwikkeling, exotenbeheer, kappen/ringen populier)
- mantelzoombeheer
- hakhoutbeheer

Bijlage 3.1.1.1: landschapvisie

3.1.1.2 Randvoorwaarden abiotiek

Het uitwendig beheer is erop gericht om acties te ondernemen, die verstoringen van buitenaf, dus buiten de wil om van de beheerder, kunnen vermijden of inperken.

Stabiliteit waterniveau en vermijden instroom ongewenste nutriënten en andere stoffen:

Het is belangrijk om aandacht te schenken aan de hydrologie van het natuureservaat en hoe die beïnvloed wordt door de aanpalende zones. Aan de noordrand kan water afkomstig van de hoger gelegen zone zich opstapelen in de Vuurkouter wanneer er niet voldoende verdere afwatering richting de Schelde voorzien wordt. De aanleg van een overloop en/of open gracht aan de Gelaagstraat zal hier de nodige afvoer kunnen verzekeren. Bijkomend moeten vuilwaterafvoer en potentiële overstort van bebouwde zones en landbouw correct verwerkt worden om eutrofiëring of vervuiling te vermijden.

Vermijden invasieve exoten:

De meest opvallende uitheemse soort aanwezig binnen het gebied zijn de aangeplante Canadese populieren. Deze kunnen door gericht beheer stelselmatig uit de bosbestanden verwijderd worden. Groenstort langs de trage weg Oeverdambaan kan ook een potentiële bron vormen van uitheemse soorten. Voor het open water kunnen invasieve, uitheemse waterplanten (smalle waterpest, kroosvaren, grote waternavel, waterteunisbloem, parelvederkruid, watercrassula) de inheemse vegetatie verdringen. Ook begrazing door soorten als graskarper, knobbelzwaan en muskusrat kan de diversiteit van de aanwezige watervegetatie bedreigen.

In beheername van het volledige ruimer globaal kader:

Door de verdeelde eigendomssituatie is het moeilijk om randeffecten zoals de eutrofiëring door aanliggende akkers onder controle te houden. Zolang de hele waterplas niet in beheer genomen kan worden is de kans op aantasting van de natuurwaarden reëel, onder andere door kunstmatige oeverversteving of de introductie van exoten en cultivars (roodwangschilpad, waterplanten, vissen).

3.1.1.3 Vegetatiedoelen

De tot doel gestelde natuurstreefbeelden zijn:

BWK-eenheid	habitat, rbb of andere te beschermen vegetatie	opmerking
Stilstaande wateren		
Ae: eutrofe plas	3150	
Moerassen		
Mc: grote zeggenvegetatie	rbbmc	
Mr: rietland	rbbmr	
Halfnatuurlijke graslanden		
Hc: dotterbloemgrasland	rbbhc	
Hu: mesofiel hooiland	6510_hu, rbbhu	
Hp*: soortenrijk grasland	rbbkam	
Struwelen		

Sf: wilgenstruweel op voedselrijke bodem	rbbsf	
Vallei- en moerasbossen		
Vn: nitrofiel alluviaal elzenbos	91E0	
Eiken- en beukenbossen		
Qs/Fs: zuur eiken- of beukenbos	9120	

3.1.1.4 Doelstellingen fauna

Volgende ecoprofielen zijn van toepassing voor het gebied (soorten die momenteel voorkomen in het vet):

Ecoprofiel	Soorten	Opmerking
2: dieren van structuurrijke graslanden in een kleinschalig landschap	grasmus, paapje, haas , argusvlinder, oranje zandoogje , steenuil, geelgors, vleermuizen , roodborsttapuit, gouden tor, braamsluiper	
3: dieren van natte, structuurrijke graslanden, ruigtes en grote zeggen	bosrietzanger , dwergmuis, sprinkhaanzanger	
8: dieren van lichtrijke bossen, mozaïeklandschappen, bosranden en zomen	Spaanse vlag, grote weerschijnvlinder, keizersmantel, kleine ijsvogelvlinder eikenpage, gekraagde roodstaart, bonte vliegenvanger, goudvink, vleermuizen , gouden tor	
9: dieren van structuurrijke, gesloten bossen	middelste bonte specht, wespendif, zwarte specht, havik, appelvink, fluit, bosuil, glanskop, goudvink, boomklever , houtsnip, matkop , nachtegaal , wielewaal , gewone bronlibel, das, vleermuizen	
11: dieren van vegetatierijke plassen	gevlekte witsnuitlibel, vroege glazenmaker, variabele waterjuffer, gaffelwaterjuffer , glassnijder, boomkikker, snoek, dodaars, zomertaling, slobbeend, geoorde fuut	

3.1.2 Economische functie

Gezien het beleidskader ten aanzien van de natuurdoelstellingen en de aard van het gebied, wordt de economische functie door de beheerder ondergeschikt geacht aan de ecologische en de sociale functie. Er worden voor dit gebied dan ook geen specifieke economische doelstellingen geformuleerd, met uitzondering van ecosysteemdiensten waaronder infiltratie en waterberging.

3.1.3 Sociale functie

Het gebied wordt voor zover de draagkracht het toelaat opengesteld voor zachte recreatie. Het terrein is toegankelijk voor voetgangers op de openbare en private wegen. Er worden geleide wandelingen en beheerwerkdagen georganiseerd in functie van natuurbeleving en -educatie.

3.1.4 Doelstellingen onroerend erfgoed

Niet van toepassing.

3.1.5 Toetsing doelstellingen in functie van beschermingsstatuut

3.1.5.1 Afweging in functie van de Instandhoudingsdoelstellingen voor de Habitat- en Vogelrichtlijn

Niet van toepassing.

3.1.5.2 Afweging in functie van natuurrichtplan

Niet van toepassing.

3.1.5.3 Afweging in functie van soortenbeschermingsprogramma

Niet van toepassing.

3.1.5.4 Afweging in functie van Onroerend erfgoed

Niet van toepassing.

3.2 Beheerdoelstellingen voor de deelnemende terreinen

Voor elk van de drie functies worden de beheerdoelstellingen geformuleerd aan de hand van de onder vermelde parameters, als een uitwerking van het globale kader naar concrete, meetbare doelen die men binnen de planperiode van het beheerplan wil realiseren. De beheerdoelstellingen worden ruimtelijk toegewezen binnen het terrein in kwestie. Beheerdoelstellingen worden alleen uitgeschreven voor de effectief deelnemende percelen in eigendom of beheer, niet voor een ruimer gebied.

Meer bepaald worden voor de drie functies de volgende parameters opgenomen:

3.2.1 Ecologische functie

3.2.1.1 natuurstreefbeelden

De gewenste natuurstreefbeelden op perceelsniveau zijn weergegeven in bijlage 3.2.1.1. We voorzien volgende doelstellingen binnen de beheerde percelen:

Code	Omschrijving	Doel- oppervlakte buiten SBZ (ha)	Doel- oppervlakte binnen SBZ (ha)	Totaal (ha)	%
3150	voedselrijke gebufferde wateren met rijke waterplantvegetatie	1,115	0	1,115	56,66
9120	zuur eiken- of beukenbos	0,222	0	0,222	11,30
91E0	Alluviale bossen met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i>	0,041	0	0,041	2,08

rbbmr	rietvegetatie	0,209	0	0,209	10,62
rbbsf	wilgenstruweel	0,210	0	0,210	10,67
rbbhu	mesofiel hooiland	0,170	0	0,170	8,66
Totaal in aanmerking komend streefbeeld					100%

Bijlage 3.2.1.1: actueel natuurstreefbeeld

3.2.1.2 Bosbalans

Beheereenheid	Actueel natuur type	Streef beeld	Opp. bosuitbreiding/ontbossing (ha)
VK: 01-Boskouter	hp	60% 9120; 20% 91E0_vn; 20% rbbsf	+0,205
Totaal bosbalans			+0,205

Bijlage 3.2.1.2: bebossing

3.2.2 Economische functie

De ecosysteemdiensten die voor het ruimer globaal kader geformuleerd werden, zoals infiltratie, kunnen toegewezen worden aan alle deelnemende terreinen. De functie als waterberging zal voornamelijk gerealiseerd worden op percelen C846/C, C846/D, C848/B, C848/C en C848/D.

3.2.3 Sociale functie

3.2.3.1 Aard van de toegankelijkheid

Op het terrein geldt een principiële toegankelijkheid: het gebied is toegankelijk voor voetgangers op de openbare en private wegen. Op perceel C760/C langs de trage weg Oeverdamp is een open plek als uitkijkpunt ingericht, afgebakend met een houten afsluiting.

3.2.3.2 Subsidies

Niet van toepassing.

3.2.3.3 Onroerend erfgoed

Niet van toepassing.

3.2.3.4 Wetenschappelijke doelen

Niet van toepassing.

4 Beheermaatregelen

4.1 Beheermaatregelen, beschrijving op ruimer globaal kader

4.1.1 Eenmalige maatregelen

Ontwikkelen van natuurlijk bos

Voor de percelen met doelstelling bos wordt zoveel mogelijk gestreefd naar structuurrijke en soortenrijke inheemse bossen. Om tot deze situatie te komen zullen invasieve exoten op een mechanische of manuele manier verwijderd worden. Bestanden met canadapopulier en inheems loofhout kunnen spontaan omvormen door het afsterven van populieren, waar nodig worden inheemse bomen vrijgesteld door ringen of gerichte dunningen en groepskappen van populieren. Plaatselijk worden inheemse boomsoorten bij ingeplant. Voor rooiingen of dunningen wordt de standaardschoontijd van 1 april tot en met 30 juni gerespecteerd.

Bosuitbreiding

Voor percelen waar actueel nog geen bos aanwezig is, kan dit gebeuren door het aanplanten van jonge bomen/struiken, inzaaien met lokale zaden of op een spontane manier. Indien nodig kan de zode gescheurd worden om spontane verbossing te bevorderen.

4.1.2 Terugkerende maatregelen

Omvormen van productief naar soortenrijk grasland

Bij percelen die uit productief landbouwgebruik komen, kan het soms nodig zijn om een intensiever en gericht overgangsbeheer te doen om een natuurlijke vegetatiestructuur en nutriëntenbalans te bekomen. Dit kan gebeuren d.m.v. verschillende maaibeurten per jaar (2-3), met afvoer van maaisel, of uitmijnen. Bij 2 maaibeurten per jaar wordt er gehooïd in mei en september, bij 3 maaibeurten per jaar in mei, juli en begin oktober. De manier van aanpak is afhankelijk van de uitgangssituatie.

Beheer grasland

Percelen met de doelstelling grasland zullen gemaaid worden, met afvoer van maaisel. Dit gaat enerzijds over het maaien van jonge opslag (verwijderen exoten en behouden open landschap), anderzijds over grazige zones (nutriënten afvoeren). Om het effect op de aanwezige fauna te beperken en zaadverbreiding te bevorderen kan het maaien ruimtelijk en tijdens het jaar gespreid worden. Standaard wordt een hooilandbeheer toegepast met een eerste snee in juni en een tweede in september. Het maaisel van goed ontwikkelde stukken kan gebruikt worden om uit te spreiden op nieuw ingerichte locaties om de verspreiding van soorten te versnellen.

Bosbeheer

In mooi ontwikkelde bossen is het beheer vrij extensief. Er moet gestreefd worden naar voldoende dood hout en dikke bomen in het bos, zodat er een grote spreiding ontstaat in leeftijdsklassen. Invasieve exotische soorten worden verwijderd als deze (terug) opduiken, dit d.m.v. kappen (met al dan niet afvoeren) of ringen van bomen en manueel verwijderen van

plaatselijke verjonging. Daarnaast worden (delen van) bomen die gevaarlijk zijn voor weggebruikers of voor aanpalende percelen preventief verwijderd. Aan de randen van het bos worden geleidelijke overgangen met het open landschap gecreëerd via een mantelzoom- en hakhoutbeheer. Bij het bosbeheer wordt de standaardschoontijd van 1 april tot en met 30 juni gerespecteerd.

Beheer open water

Bij het beheer van het open water is het van cruciaal belang een goede waterkwaliteit en relatief stabiele waterstand te behouden. Inspoeling van vervuild of geëutrofeerd water dient vermeden te worden, zowel voor oppervlakte- als grondwater. Dit beheer zal dan ook ten dele ‘extern’ gevoerd moeten worden, met het oog op inspoeling uit de omgeving ten noorden van het gebied en een gecontroleerde afvoer richting Schelde. Het behoud en de ontwikkeling van een bosgordel dient hierbij ook als een belangrijk ‘windscherm’ tussen het open water en de akkers in de omgeving.

De invloed van de aangrenzende bossen door bladinvall en beschaduwning van het wateroppervlak dient zoveel mogelijk vermeden te worden. Periodiek kunnen delen van de bosrand in hakhout geplaatst worden, bij dit beheer wordt ook rekening gehouden met de schoontijd. Deze maatregel kan verspreid in ruimte en tijd uitgevoerd worden om de impact op de bosvegetatie tot een minimum te beperken. Wanneer verlanding een significant probleem wordt kan er voorzichtig geruimd worden, met zones van het waterlichaam die onaangeroerd blijven om herkolonisatie te vergemakkelijken.

Beheer rietland

De soortenrijke rietvegetaties worden extensief (niet-jaarlijks) gemaaid. Het meest aangewezen is een wintermaaiing in de periode tussen november en maart. Daarbij is het van belang om het maaisel grondig af te voeren om een verdere eutrofiering van de vegetatie te vermijden. Om een rietvegetatie te behouden die ook interessant is voor rietvogels, is een dichte en vitale rietvegetatie noodzakelijk. Er kan geopteerd worden het maai-beheer gefaseerd uit te voeren, waarbij jaarlijks een andere zone van de vegetatie wordt gemaaid. Ook wordt verbossing en verstruweling van de rietvegetatie best vermeden. Aanwezigheid van een enkele wilgenkoepel vormt geen belemmering, maar een volledige verbossing is niet gewenst. Daarom kan om dit tegen te gaan periodiek (ongeveer 8 tot 10 jaar) de spontaan opgeschoten opslag afgezet worden, hierbij wordt rekening gehouden met de schoontijd. Indien blijkt dat de rietvegetatie te sterk uitbreidt en zorgt voor een te sterke verlanding van de open waterpartijen is een zomermaaiing (periode eind juni-eind augustus) aangewezen, ook hier met afvoer van het maaisel.

4.2 Beheermaatregelen, beschrijving op beheereenheden

Hieronder wordt een overzicht gegeven van alle beheereenheden met hun natuurstreefbeeld en de bijhorende eenmalige en terugkerende maatregelen. Onder de maatregelen vallen alle onder 4.1.1 en 4.1.2 vermelde methodes.

beheereenheid	natuurstreefbeeld	eenmalige maatregel	terugkerende maatregel	terugkerende maatregel 2
VK: 01- Boskouter	9120 (60%), 91E0_vn (20%) en rbbsf (20%)	ontwikkelen van natuurlijk bos	bosbeheer	geen
VK: 02- Vlinderweitje	rbbhu (100%)	geen	omvormen van productief naar soortenrijk grasland	beheer grasland
VK: 03- Waterland	3150 (80%), rbbmr (10%) en rbbsf (10%)	geen	beheer open water	beheer rietland
VK: 04-Boven- De-Putten	9120 (50%) en rbbsf (50%)	ontwikkelen van natuurlijk bos	bosbeheer	geen

Bijlage 4.2.1: kaart eenmalige maatregelen

Bijlage 4.2.2: kaart terugkerende maatregelen

4.3 Soortgericht beheer fauna en flora

4.3.1 Dieren van structuurrijke graslanden in kleinschalig landschap

Er kan een gevarieerd graslandbeheer gevoerd worden met oog voor zowel diversiteit in soortensamenstelling als in structuur van de vegetatie. De aanwezige structurelementen zoals houtkanten, bramenkoepels en struwelen worden behouden indien nodig.

4.3.2 Dieren van natte, structuurrijke graslanden, ruigtes en grote zegge

Het rietland kan extensief en gefaseerd beheerd worden om voldoende schuilruimte te behouden voor fauna.

4.3.3 Dieren van lichtrijke bossen, mozaïeklandschappen, bosranden en zomen en dieren van structuurrijke gesloten bossen

In de bosbestanden kunnen occasioneel (al dan niet tijdelijke) open plekken gecreëerd en opengehouden worden. Via mantelzoombeheer kunnen ecologisch waardevolle bosranden gecreëerd en behouden worden. Plaatselijk hakhoutbeheer zorgt voor de aanwezigheid van meer lichtrijke bossen.

4.3.4 Exoten

Op dit moment zijn er geen exotische diersoorten waargenomen die overlast veroorzaken in het gebied. Indien dit zich in de toekomst wel voordoet zullen goede praktijkervaringen van andere gebieden in de mate van het mogelijke gekopieerd of gebruikt worden.

4.4 Afweging in functie van zorgplicht

De beheermaatregelen houden maximaal rekening met de zorgplicht en zijn er op gericht de aanwezige habitats, vegetaties, fauna en flora duurzaam te onderhouden. Tijdens werken wordt schade aan bodem, fauna en flora steeds tot een minimum beperkt. Bij het kappen van bomen worden bomen met holtes en dode bomen maximaal geïnventariseerd en gespaard.

4.5 Afweging in functie van vergunningen en ontheffingen

Om het natuurreservaat Vuurkouter te kunnen beheren zoals voorzien in het beheerplan, om er wetenschappelijk onderzoek te verrichten, om redenen van natuurbehoud, om redenen van volksgezondheid, met het oog op het recreatief en educatief medegebruik en ter voorkoming van belangrijke schade worden de nodige ontheffingen aangevraagd om het beheer te kunnen uitvoeren, conform het natuurdecreet, het jachtdecreet en het bosdecreet.

Bijkomend vragen we ontheffing voor:

- voor redenen van wetenschappelijk onderzoek onder meer in functie van inventarisaties en monitoring (Natuurdecreet): vangen van dieren. Indien het om soorten gaat die op bijlage 1 van het Soortenbesluit voorkomen moet de persoon die de dieren wil vangen in het bezit zijn van een vergunning op basis van artikel 19 en volgende van dit besluit (Soortenbesluit).
- voor redenen van wetenschappelijk onderzoek: plaatsen peilbuizen en bodemprofielen voor onderzoek van bodem en hydrologie (Natuurdecreet)
- voor redenen van recreatief medegebruik: plaatsen van wegwijzers en infoborden (Natuurdecreet)
- om redenen van natuurbehoud: toestemming voor het plaatsen van bovengrondse leidingen, met name begrazingsraster
- In functie van vegetatiekartering, evoluties van rietlanden, open water en beheermonitoring: het overvliegen op lage hoogte van het gebied met een drone
- in belang van de volksgezondheid en ter voorkoming van belangrijke infrastructuurschade aan wateren en bedijking: het doden van muskusrat, beverrat, bruine rat en zwarte rat. De bestrijding kan uitgevoerd worden door de van overheidswege aangeduide personen, via de door de overheid opgelegde normen en mogelijkheden.
- ten behoeve van natuurbehoud:
 - het doden van niet-inheemse (invasieve) soorten op de beste, meest controleerbare, efficiënte en selectieve manier ter bescherming van de inheemse fauna en flora voor alle soorten vermeld op het portaal van de geregistreerde exotische soorten: <http://ias.biodiversity.be/species/all>.
 - het vangen en doden van vissen om een natuurlijk visbestand te bereiken, waarbij het vooral gaat om het verwijderen van bodemwoelende vissen en exoten ten behoeve van de ontwikkeling naar een natuurlijk visecosysteem en helder water (Natuurdecreet).

Voor werken waar een omgevingsvergunning voor nodig is wordt die vergunning aangevraagd voor de werken gestart worden.

5 Opvolging

5.1 Opvolgen beheermaatregelen

De uitgevoerde werken die in verband staan met het realiseren van natuurstreefbeelden worden geregistreerd.

5.2 Opvolging van de ecologische beheerdoelstellingen

5.2.1 Natuurstreefbeelden – vegetaties

De opvolging zal gebeuren voor de verplicht op te volgen natuurstreefbeelden. De ligging van de proefvlakken zal binnen de beheereenheden bepaald worden in functie van (in volgorde van belang):

- verkrijgen van beheerrelevante info: proefvlakken kunnen dus zowel gelegd worden in zones waar goed ontwikkelde vegetaties dienen te worden opgevolgd, als in zones waar nog sterke wijziging te verwachten is.
- ligging van al eerder opgenomen proefvlakken bij opstart van het beheerplan (inventarisatie), zodat meteen een vergelijking mogelijk is met de T0 situatie.
- spreiding: de proefvlakken worden zo goed mogelijk gespreid over het terrein en de beheereenheden

De exacte locaties van de proefvlakken zal worden meegegeven in het eerste monitoringrapport (T6).

De opnames zullen worden uitgevoerd om de 6 jaar. Bij eenmalige inrichtingsmaatregelen zal één extra opname na de inrichting uitgevoerd worden.

Natuurstreefbeeld vegetatie	Oppervlakte (ha)	Aantal plots	Verplicht/optoneel
3150	1,1146	2	verplicht
91E0	0,0410	0	optoneel
rbbhu	0,1703	0	verplicht
rbbsf	0,2796	0	optoneel

5.2.2 Waterpeilen

Natuurstreefbeeld vegetatie	Oppervlakte (ha)	Aantal peilbuizen	Verplicht/optoneel
3150	1,1146	0	optoneel
91E0	0,0410	0	optoneel
rbbsf	0,2796	0	optoneel
rbbmr	0,1393	0	optoneel

In het kader van dit beheerplan wordt geen subsidie aangevraagd voor de opvolging van waterpeilen via peilbuizen. In het gebied is reeds een peilbuis aanwezig om de waterstand van het open water te controleren. De gegevens worden verzameld en geanalyseerd door Aquafin.

5.2.3 Soorten

In het kader van dit beheerplan wordt geen subsidie aangevraagd voor opvolging van soorten via gestandaardiseerde vangst- of telmethode.

6 Bronnen

- Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan (GRS) Temse
[online] <https://www.temse.be/index.php/gemeentediensten/ruimtelijke-ordening/994> (geraadpleegd op 18-10-2021)
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Steendorp
[online] <https://id.erfgoed.net/themas/13945> (geraadpleegd op 18-10-2021)
- De Saeger S., Oosterlynck P., Guelinckx R. & Paelinckx D.(2016). BWK en Habitatkartering, een praktische handleiding. Deel 1: methodologie: karterregels, karteringseenheden en hoofdsleutel. Versie1, maart 2016. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2016 (11613609). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel